

УСЛОВНА ОСУДА И НОВЧАНА КАЗНА

Сажетак: Као и код већине института кривичног права, законодавац је тако поступио и код условне осуде, не одредивши њен појам. Дакле појам условне осуде није садржан у Кривичном законнику. Условна осуда је кривична санкција која је првобитно настала под идејом да замени краткотрајне казне затвора. Дакле, реч је о алтернативној кривичној санкцији која представља супститут за краткотрајне казне затвора. Условна осуда је кривична санкција која подразумева утврђивање учиниоцу кривичног дела одређене казне уз истовремено одређивање да се она неће извршити ако осуђени за време које одреди суд, покаже добро понашање и изврши наметнуте обавезе. Иако је њена основна сврха да замени краткотране казне затвора, што је изричито прописано и у Кривичном законнику, у теорији је доста присутно становиште по којем би условну осуду требало прописати и за новчану казну, о чему ће више речи бити у самом раду.

Кључне речи: условна осуда, казне, новчана казна, изрицање условне осуде

Уводна разматрања

Условна осуда је кривична санкција која се јавила пре свега као замена за краткотрајне казне затвора, јер је друштво спознало да се сврха кажњавања некада може постићи и само претњом да ће одређена казна бити и извршена. Сврха мера упозорења а самим тим и условне осуде јесте да се без ограничавања права и слобода, учинилац одврати од даљег вршења кривичних дела. Условна осуда је настала као одраз тежње да се казна прилагоди личности учиниоца кривичног дела тако да њено извршење буде одраз потребе за поправљањем делинквента.¹

Дакле, условна осуда је кривична санкција која је производ савремене криминалне политике где се пре свега кажњавањем настоји постићи специјална превенција, односно васпитање и преваспитање делинквента, а не одмазда и испаштање.

* jdragojlovic@pravni-fakultet.info

¹ Јоко Драгојловић, Однос условне осуде и казне, *Култура полиса*, вол, 13, бр. 31, 2016, стр. 511.

Условна осуда поред тога што има наглашен специјално-превентивни карактер на начин што суд изриче условну осуду онда када процени да ће се сврха кажњавања постићи и под претњом извршења казне, она самим тим има наглашен и социјално-етички прекор учиниоца, као и васпитно-педагошки третман. Утврђивањем казне која се неће извршити до изражаја долази социјална и етичка неприхватљивост таквог понашања. Тиме што суд одлаже извршење казне коју је утврдио, учинилац се ставља у стање кушње и додатно се мотивише да се понаша друштвено прихватљиво и у складу са законским прописима. Одлагањем извршења казне и постављањем неких услова које учинилац мора да испуни код њега се развија осећај личне одговорности и обезбеђује се његова ресоцијализација. Управо те наметнуте обавезе које учинилац мора да испуни представљају први тест који се ставља пред делинквента.² Ако се делинквент оглуши о наметнуте обавезе, по правилу долази до опозивања условне осуде и примене неког од институционалних третмана, односно казне затвора.³

Дакле, условна осуда је самостална кривична санкција која се реализује кроз опомену учиниоцу под претњом извршења утврђене казне, ако поново изврши неко кривично дело или ако не испуни неку од наметнутих обавеза. Учиниоцу се не прети неком апстрактном казном, већ конкретном, напред утврђеном и одмереном од стране суда. На овај начин се додатно делује на учиниоца да мора да испуни обавезе и поправи своје понашање, јер у супротном већ утврђена казна ће бити и извршена.

„Другим речима, условна осуда је специфична кривична санкција предвиђена у закону, коју, под законом утврђеним условима и у законом спроведеном поступку, изриче суд кривично одговорном учиниоцу кривичног дела. Састоји се у одлагању извршења казне учиниоцу кривичног дела, под условом да за одређено време не изврши ново кривично дело и испуни сам или уз помоћ или надзор других услове који су му постављени од стране суда, у ком случају до извршења казне неће доћи“.⁴ Дакле, ако учинилац испуни услове који су му наметнути до опозивања условне осуде неће доћи, а самим тим неће доћи ни до извршења утврђене казне која је била под претњом извршења.⁵ Овде се ради о парапеналној мери у чијој примени нема стварног одузимања или ограничења права, слобода или материјалних вредности учиниоца кривичног дела.⁶

Неки аутори наводе да условно кажњавање представља „својеврсну погодбу између државе која представља суд и учиниоца кривичног дела“, према којој се „држава споразумева са окривљеним да неће извршити казну, коју је

² Станко Бејатовић, *Условна осуда*, НИО Пословна политика, Београд, 1986, стр. 47.

³ Иван Локсић, Проблеми у примени условне осуде, *Избор судске праксе*, вол. 15 бр. 9, 2007, стр. 26-28.

⁴ Станко Бејатовић, *op. cit.* стр. 17.

⁵ Zdravko Dragić, *Uvjetna osuda u praktičnoj primjeni, Naša zakonitost*, vol. 37, br. 7-10, 1983, str. 15.

⁶ Velinka Grozdanić, Marissabell Škorić, *Uvod u kazneno pravo - Opći dio*, Organizator, Zagreb, 2009, str. 193-194.

већ одредила према учиниоцу кривичног дела, уколико се он држи својих обавеза у тој погодби“.⁷

Иако се учиниоцу прети конкретном, напред утврђеном и судски одмереном казном, утврђена казна ипак не представља суштину ове кривичне санкције, већ суштину ове кривичне санкције представља одлагање извршења утврђене казне. Кроз одлагање казне учиниоцу се даје могућност да кроз примерено понашање и испуњење наметнутих обавеза покаже друштву и држави да се поправио. Учиниоца је осуђен на условну осуду, а самим тим и на одређено време проверавања где друштву треба да покаже да је својим владањем „заслужио да му друштво опрости утврђену казну“.⁸

Правна природа условне осуде

Када је реч о правној природи условне осуде, свакако се током историје њеног развитка водила велика полемика по том питању. Међутим, данас када је реч о правној природи условне осуде, ипак готово да не постоје недоумице. У том смислу, условна осуда је самостална кривична санкција и заједно са судском опоменом представља меру упозорења. Мере упозорења прописане су у глави пет КЗ-а и представљају самосталне кривичне санкције. Законодавац је када је реч о условној осуди прописао и услове под којима се она може изрицати, услове које учиниоца мора испунити, а који су постављени од стране суда, услове под којима се условна осуда може опозвати, као и рокове у којима се условна осуда може опозвати. Поред наведеног, када је реч о условној осуди законодавац је прописао и посебну сврху изрицања ове кривичне санкције. У том смислу, у оквиру опште сврхе кривичних санкција (члан 4 став 2 Кривичног законика) сврха условне осуде је да се према учиниоцу лакшег кривичног дела не примени казна кад се може очекивати да ће се упозорењем уз претњу казне довољно утицати на учиниоца да више не врши кривична дела. Дакле, из наведеног се може закључити да се условна осуда изриче за лакша кривична дела и онда када се код учиниоца спознају таква својства (недостатак криминогених фактора) да се може очекивати да ће на њега деловати да убудуће не врши кривична дела.⁹ Иако је неспорно да је условна осуда самостална кривична санкција њена тесна повезаност са казном је ипак неспорна.¹⁰ У том смислу, казна је на неки начин њен саставни део, стога ћемо у наставку рада направити краћи осврт на однос између условне осуде и казне. Условна осуда је самостална кривична санкција која се изриче кривично одговорним учиниоцима за лакша кривична дела.

⁷ Наташа Мрвић-Петровић, *Алтернативне кривичне санкције и поступци*, Војноиздавачки завод, Београд, 2010, стр. 68.

⁸ Милош Бабић, Иванка Марковић, *Кривично право – општи дио*, Правни факултет Бања Лука, Бања Лука, 2008, стр. 428.

⁹ Кривични законик, *Сл. гласник РС*, бр. 85/05, 88/05 – испр., 107/05 – испр., 72/09 и 111/09 и 121/12, 104/13, 108/14, члан 64, став 2.

¹⁰ Више о томе у: Зоран Стојановић, Однос условне осуде и казне у Кривичном закону СФРЈ и питање самосталности условне осуде, *Зборник радова правног факултета у Новом Саду*, 11/1977, 1977, стр. 265-272.

Међутим, приликом изрицања условне осуде, суд утврђује казну али истовремено одређује да се она неће извршити и самим тим изриче условну осуду. У овој ситуацији учинилац кривичног дела је осуђен на условну осуду. Дакле, приликом изрицања условне осуде утврђена казна представља изражавање интензитета претње због извршеног кривичног дела.¹¹ Изрицањем условне осуде а не казне, казна се у односу на условну осуду налази у другом плану, до чије реализације долази у случају опозивања условне осуде. Дакле, из овога се намеће закључак да казна представља конститутивни део условне осуде.¹² Да казна представља конститутивни део условне осуде потврђује и чињеница која се односи на услове изрицања условне осуде. Дакле, да би се условна осуда могла изрећи, између осталог неопходно је да је суд утврдио казну затвора у трајању мањем од две године.

Сврха условне осуде

Условна осуда је уз судску опомену најблажа кривична санкција. Како је реч о кривичној санкцији, њена сврха је најпре постављена и општом сврхом кривичних санкција. У том смислу, општа сврха прописивања и изрицања кривичних санкција је сузбијање дела којима се повређују или угрожавају вредности заштићене кривичним законодавством.¹³

Дакле, овако постављена општа сврха свих кривичних санкција па самим тим и условне осуде састоји се у заштити друштва од криминалитета. Како је у оквиру опште сврхе кривичних санкција, сврха кажњавања изражена кроз спречавање учиниоца да чини кривична дела и утицање на њега да убудуће не чини кривична дела, утицање на друге да не чине кривична дела, као и изражавање друштвене осуде за кривично дело, јачање морала и учвршћивање обавеза поштовања закона, тако суд и приликом изрицања условне осуде мора да се руководи овим принципима. У том смислу, у оквиру опште сврхе кривичних санкција, условна осуда своју сврху остварује и на плану генералне и на плану специјалне превенције.

Поред опште сврхе условна осуда има и своју посебну сврху. У том смислу, сврха условне осуде је да се према учиниоцу лакшег кривичног дела не примени казна кад се може очекивати да ће упозорењем уз претњу казне довољно утицати на учиниоца да више не врши кривична дела.

Анализирајући претходну одредбу може се доћи до закључка да се сврха изрицања условне осуде састоји у¹⁴:

¹¹ Станко Бејатовић, *op. cit.* стр. 82.

¹² У литератури постоје аутори који негирају казну као конститутивни део условне осуде. Види: Franjo Bačić, *Uvjetna osuda i uvjetna osuda sa zaštitnim nadzorom u Prijedlogu Krivičnog zakona SFRJ, Naša zakonitost*, vol. 30, br. 6, 1976, str. 46-47.

¹³ Кривични законик, *Сл. гласник РС*, бр. 85/05, 88/05 – испр., 107/05 – испр., 72/09 и 111/09 и 121/12, 104/13, 108/14, члан 4, став 2.

¹⁴ Зоран Стојановић, *Коментар Кривичног законика*, ЈП Службени гласник, Београд, 2012, стр. 287.

- избегавању примене казне – реч је о тежњи која је својствена условној осуди а са стоји се у избегавању примене казне затвора, а самим тим и избегавању негативних последица које производе краткотрајне казне затвора;
- утицају на учиниоца да убудуће не врши кривична дела – како условна осуда делује пре свега на плану специјалне превенције њена је примарна сврха да оствари позитиван утицај на учиниоца у смислу његовог уздржавања од вршења нових кривичних дела;
- упозорење уз претњу казне – казна односно претња казном представља конститутивни елемент условне осуде на основу којег се на неки начин обезбеђује ефикасност и функционисање условне осуде.

Дакле, из наведеног се може закључити да се условна осуда изриче како би се избегла примена казне, ако је реч о лакшим кривичним делима и ако се код учиниоца спознају таква својства (недостатак криминогених фактора) да се може очекивати да ће на њега условна осуда деловати тако да убудуће не врши кривична дела. Овако постављеном посебном сврхом условне осуде, јасно се долази до закључка да ова кривична санкција има више изражен специјално превентивни карактер.

Дакле, суд приликом изрицања ове санкције мора посебно да води рачуна о личности учиниоца, о његовим својствима и евентуалној криминалној „заражености“, односно присуству криминогених фактора, јер поред тога што је основна сврха ове кривичне санкције да се не примени казна, то је могуће само онда када се може очекивати да ће и претња примене казне на учиниоца деловати довољно, да убудуће не врши кривична дела. Сврху условне осуде не треба схватити у смислу избегавања примене казне, већ се њеном применом очекује да ће упозорење уз претњу казном довољно утицати на учиниоца да не врши кривична дела.

Дакле условном осудом долази до остварења принципа по којем је потребно увек изрећи блажу кривичну санкцију ако се сматра да се и блажом санкцијом може постићи сврха кажњавања.¹⁵

Сходно томе, до примене условне осуде ће доћи онда када је реч о лакшем кривичном делу и када није неопходно да се изриче казна, јер се може очекивати да ће и претња примене утврђене казне на учиниоца деловати да више не врши кривична дела.

Прописујући сврху условне осуде КЗ је у извесном смислу поставио и границе њене примене. Те границе подразумевају да је реч о лакшем кривичном делу, и да је реч о учиниоцу код којег се може очекивати да ће се и условном осудом на њега деловати тако да убудуће не врши кривична дела.¹⁶

Као мера криминалне политике, условна осуда је изузетно важна кривична санкција што потврђује и њена велика примена у пракси. Такође, ова

¹⁵ Више у: Мирослав Ђорђевић, Условна осуда и измене кривичног законодавства, *Југословенска ревија за криминологију и кривично право*, вол. 28, бр. 3, 1990, стр. 17-25.

¹⁶ Љубиша Лазаревић, *Коментар Кривичног законика Републике Србије*, Савремена администрација, Београд, 2006, стр. 231.

кривична санкција је веома исплатива посматрано и са економског становишта јер за државу не изискује никакве трошкове.¹⁷

Исто тако, посматрано са аспекта учиниоца, условна осуда му не ставља никакав „печат осуђиваности“ нити производи неке штетне последице у погледу економског, социјалног и породичног статуса.¹⁸

Условна осуда и новчана казна

Од самог настанка условне осуде па све до данас поставља се питање оправданости изрицања условне осуде код новчане казне. Ставови и мишљења по овом питању су подељена, те се у литератури могу наћи теоретичари који између осталог сматрају да се условна осуда може и треба изрећи и код навчане казне, као и они који сматрају да није оправдано изрицати условну осуду код новчане казне.¹⁹

Теоретичари који се противе изрицању условне осуде код новчане казне истичу да је основни циљ и сврха условне осуде да замени примену краткотрајних казни затвора и отклоне његово негативно дејство. Такође, новчаном казном учинилац се не излаже боравку у затвору, жигосању и губитку одређених права, као што је то случај код казне затвора.

Како је новчана казна одређени вид плаћања она свакако не може да деморалише и да представља опасност за потенцијално повратништво.²⁰ Противници изрицања условне осуде код новчане казне сматрају да се на тај начин губи сваки вид застрашивања, а самим тим и генералне превенције. Професор Љубиша Лазаревић заступа слично схватање наводећи „Ако се пође од основне сврхе условне осуде, онда се може поставити питање да ли је оправдано одлагање извршења новчане казне. Основна намена условне осуде је замена краткотрајне казне лишења слободе и у таквој функцији лежи најјаче криминално-политичко оправдање ове санкције. Са друге стране, новчана казна намењена је, пре свега, оним учиниоцима који се у извршењу дела руководе користољубивим мотивима, а изриче се када је са обзиром на имовно стање учиниоца могуће њено извршење. Оправдано је дакле, да се посегне у имовину оног учиниоца који је хтео да је увећа на незаконит начин и на штету другог. Стога, када је оправдано изрећи ову казну нема великог оправдања да се одло-

¹⁷ Зоран Чукић, Условна осуда, Судска пракса, *Југословенски – стручно-информативни часопис*, вол. 28, бр. 1, 2008, стр. 63-644.

¹⁸ Дарко Радуловић, Појам и правна природа условне осуде – криминалнополитичко оправдање и заступљеност у пракси, *Правна ријеч*, вол. 6, бр. 19, 2009, стр. 184.

¹⁹ Више у: Мирољуб Томић, Новчана казна и условна осуда: (нова решења и досадашња искуства) у Станко Бејатовић (уредник) *Нова решења у кривичном законодавству и досадашња искуства у њиховој примени* – Зборник радова XLIII редовно годишње саветовање на Златибору, Удружење за кривично право и криминологију Србије и Црне Горе и Интермекс, Београд, 2006, стр. 111-128.

²⁰ Тихомир Васиљевић, *Условна осуда-историјат установе и системско излагање с обзиром на југословенско и инострано законодавство*, докторска расправа, Правни факултет Универзитета у Београду, Београд, 1935, стр. 177.

жи њено извршење, чак и кад се новчана казна изриче да би се избегло изрицање краће казне затвора“.²¹

Теоретичари који оправдавају примену условне осуде и код новчане казне истичу да је сасвим оправдано изрећи условну осуду и код новчане казне, јер се ради о учиниоцима који су извршили лакша кривична дела од оних који су осуђени на казну затвора, па им затвор замењен условном осудом. Дакле, ако се условна осуда не би могла изрећи код новчане казне онда би имали ситуацију да се учиниоцима тежих кривичних дела даје условна осуда, а онима који су извршили лакша кривична дела не даје.²² Овакав приступ би се свакако косо са основним принципима сразмерности санкције учињеном кривичном делу. Наиме, лице које буде осуђено на условну осуду, у случају доброг владања током времена проверавања, утврђену казну затвора не извршава. Насупрот томе, лице које је осуђено на новчану казну нема ту могућност, већ се његова казна нужно мора извршити. У случају да се новчана казна не може ни принудно извршити, долази до њене замене казном затвора.²³ Услед тога долазимо у ситуацију да је лице које је извршило лакше кривично дело морало да извршава казну затвора због немогућности плаћања новчане казне, а лице које је извршило теже кривично дело за које је била утврђена казна затвора, па замењена условном осудом, након доброг владања током времена проверавања, ипак не мора у затвор. У оваквим ситуацијама, долази до нерзмерности државне реакције и репресије на конкретно кривично дело. Тако онај ко је извршио лакше кривично дело, бива принуђено да извршава казну затвора, док онај ко је извршио теже кривично дело, ипак на крају избегне извршење казне затвора. Напред изнето се може конкретно приказати кроз следећи пример:

Од два лица од којих је једно одговарало као извршилац а друго као помагач и од којих прво треба да буде строжије кажњено, прво буде осуђено на затвор условно, а друго новчано безусловно. По истеку рока пробе осуђени на затвор не мора да издржава казну затвора, а осуђеном на новчану казну би у случају да не може исту да плати, била замењена казном затвора. Дакле, из напред изнетог долазимо до закључка да би у овој ситуацији лице које је требало да буде блаже кажњено, прошло много горе.²⁴

Иако је доста спорна чињеница да се новчана казна мења затворском казном (управо због напред изнетог примера), чини се да је то једини начин да се повећа успешност извршења новчане казне. Ако новчаној казни субсидијеритет не би била казна затвора, јако тешко би у пракси било извршење новчане казне, јер би се осуђени увек потрудио да не дође до њеног извршења ни принудним путем. На овај начин би се у потпуности изгубио смисао новчане казне. Услед тога, у теорији су предлагана различита решења. У том смислу, Лист и Перен сматрају да би најбоље било дати безусловно осуђеном на новчану

²¹ Љубиша Лазаревић, Предстојеће измене у југословенском кривичном законодавству, *Правни живот*, вол. 33, бр. 7-8, 1984, стр. 532.

²² Barthou у француској скупштини и Traire у сенату 3. VI 1890. год. Цитирано према: Васиљевић, Т., *op. cit.* стр. 178.

²³ Види члан 189 Закона о извршењу кривичних санкција, *Сл. гласник РС*, бр. 55/14.

²⁴ Васиљевић, Т., *op. cit.* стр. 179.

казну да тражи одлагање субсидијерног затвора када до њега дође. И ово није примењиво и осим тога што ће осуђени у нади да ће му бити дато одлагање субсидијерног затвора избегавати плаћање новчане казне, и судија после толико времена нема могућности да правилно оцени има ли места овом одлагању.²⁵ Уважавајући напред изнето, чини се да су у пракси могуће само две ситуације, прва је да се дозволи изрицање условне осуде и код новчане казне, док друга подразумева да се новчана казна која не може бити ни принудно извршена, ипак замени казном затвора, па да се услед тога прихвати и чињеница да се некада лице које је извршило лакше кривично дело, кажњава теже, од онога лица које је извршило теже кривично дело.

Према тренутно важећем Кривичном законнику Србије (у даљем тексту КЗ), не постоји могућност изрицања условне осуде код новчане казне. То недвосмислено произилази из члана 66 став 1 који прописује да се условна осуда може изрећи кад је учиниоцу утврђена казна затвора у трајању мањем од две године. Овакво законско решење је код нас присутно изменама КЗ-а из 2005. године. Према ранијим законским решењима од озакоњења условне осуде у Србији, условна осуда се могла изрећи и за новчану казну. Дакле, као што можемо видети, последњом реформом КЗ-а оваква могућност је укинута. Законодавац се овде водио мишљу да не постоји криминалнополитичко оправдање да се условна осуда изриче и за новчану казну. Међутим, сматрамо да би ипак требало прописати могућност изрицања условне осуде и код новчане казне. Свакако да би њену примену требало свести на најмању могућу меру и изрицати је само онда када суд дође до уверења да се учинилац налази у тешкој економској ситуацији, а да је на основу тежине кривичног дела, као и других околности које се односе на учиниоца, оправдано изрећи новчану казну. У овим ситуацијама би за учиниоца изречена безусловна новчана казна била много тежа санкција него ли условна осуда. Управо из тог разлога, сматрамо да би било оправдано прописати могућност изрицања условне осуде и код новчане казне, али да судови ову могућност користе само изузетно, када се учинилац налази у веома тешкој економској ситуацији. За лица која немају могућност плаћања новчане казне осуда на новчану казну по правилу представља осуду на затвор, јер ће новчана казна услед немогућности извршења бити замењена затвором. Умајући у виду напред изнето сматрамо да је нужно водити рачуна и о принципима правичности, услед чега не би требало допустити да мањи кривац трпи више од већег кривца, што би се нужно десило, посебно у оним ситуацијама када долази до замене новчане казне казном лишења слободе, без кривице учиниоца кривичног дела (када учинилац изречену новчану казну не може да плати).²⁶

Могућност изрицања условне осуде и код новчане казне је у целости у складу са сврхом условне осуде, будући да се иста састоји у томе „да се према учиниоцу лакшег кривичног дела не примени казна...“. Како је новчана казна прописана за лакша кривична дела и представља казну у систему кривичних

²⁵ *Ibid.*

²⁶ Станко Бејатовић, Новчана казна и условна осуда, *Гласник Адвокатске коморе Војводине*, вол. 58, бр. 1, 1986, стр. 4-5.

санција, и сама сврха условне осуде је у потпуности у складу са могућношћу изрицања условне осуде код новчане казне.

Закључак

Условна осуда изриче се како би се избегла примена казне, ако је реч о лакшим кривичним делима и ако се код учиниоца спознају таква својства (недостатак криминогених фактора) да се може очекивати да ће на њега условна осуда деловати тако да убудуће не врши кривична дела.

Овако постављеном посебном сврхом условне осуде, јасно се долази до закључка да ова кривична санкција има више изражен специјално превентивни карактер. Суд приликом изрицања ове санкције мора посебно да води рачуна о личности учиниоца, о његовим својствима и евентуалној криминалној „заражености“, односно присуству криминогених фактора, јер поред тога што је основна сврха ове кривичне санкције да се не примени казна, то је могуће само онда када се може очекивати да ће и претња примене казне на учиниоца деловати довољно, да убудуће не врши кривична дела. Сврху условне осуде не треба схватити у смислу избегавања примене казне, већ се њеном применом очекује да ће упозорење уз претњу казном довољно утицати на учиниоца да не врши кривична дела.

Анализирајући наше кривично законодавство, а самим тим и условну осуду, сматрамо да постоје добра законска решења, која су у складу са савременим теоријским поставкама и која не одступају од модела прихваћених у европским законодавствима, међутим, сматрамо да би требало размислити и о могућности изрицања условне осуде и за новчану казну.

Наиме, ако се условна осуда не би могла изрећи код новчане казне, имали би ситуацију да се учиниоцима тежих кривичних дела изриче условна осуда, а онима који су извршили лакша кривична дела не изриче. Овакав приступ би се свакако косио са основним принципима сразмерности санкције учињеном кривичном делу. Напред изнето можемо увидети кроз следећи пример:

Лице које буде осуђено на условну осуду, у случају доброг владања током времена проверавања, утврђену казну затвора не извршава. Насупрот томе, лице које је осуђено на новчану казну нема ту могућност, већ се његова казна нужно мора извршити. У случају да се новчана казна не може ни принудно извршити, долази до њене замене казном затвора.

Услед тога долазимо у ситуацију по којој је лице које је извршило лакше кривично дело морало да извршава казну затвора због немогућности плаћања новчане казне, а лице које је извршило теже кривично дело за које је била утврђена казна затвора, па замењена условном осудом, након доброг владања током времена проверавања, ипак не мора у затвор. У оваквим ситуацијама, долази до нерзмерности државне реакције и репресије на конкретно кривично дело. Тако онај ко је извршио лакше кривично дело, бива принуђено да извр-

шава казну затвора, док онај ко је извршио теже кривично дело, ипак на крају избегне извршење казне затвора.

Сходно томе, сматрамо да би ипак требало прописати могућност изрицања условне осуде и код новчане казне. Свакако да би њену примену требало свести на најмању могућу меру и изрицати је само онда када суд дође до уверења да се учинилац налази у тешкој економској ситуацији, а да је на основу тежине кривичног дела, као и других околности које се односе на учиниоца, оправдано изрећи новчану казну, па је заменити условном осудом.

У овим ситуацијама би за учиниоца изречена безусловна новчана казна била много тежа санкција него ли условна осуда. Управо из тог разлога, сматрамо да би било оправдано прописати могућност изрицања условне осуде и код новчане казне, али да судови ову могућност користе само изузетно, када се учинилац налази у веома тешкој економској ситуацији. За лица која немају могућност плаћања новчане казне осуда на новчану казну по правилу представља осуду на затвор, јер ће новчана казна услед немогућности извршења бити замењена затвором.

Умајући у виду напред изнето, нужно је водити рачуна и о принципима правичности, услед чега не би требало допустити да мањи кривац трпи више од већег кривца, што би се нужно десило, посебно у оним ситуацијама када долази до замене новчане казне казном лишења слободе, без кривице учиниоца кривичног дела.

На крају, као што смо и напоменули, могућност изрицања условне осуде и код новчане казне је у целости у складу и са сврхом условне осуде, будући да се иста састоји у томе „да се према учиниоцу лакшег кривичног дела не примени казна...“. Како је новчана казна прописана за лакша кривична дела и представља казну у систему кривичних санкција, и сама сврха условне осуде је у потпуности у складу са могућношћу изрицања условне осуде код новчане казне.

Литература:

1. Babić, Miloš, Marković, Ivanka, *Krivično pravo – opšti dio*, Pravni fakultet Banja Luka, Banja Luka, 2008.
2. Bačić, Franjo, Uvjetna osuda i uvjetna osuda sa zaštitnim nadzorom u Prijedlogu Krivičnog zakona SFRJ, *Naša zakonitost*, vol. 30, br. 6, 1976, str. 38-47.
3. Bejatović, Stanko, Novčana kazna i uslovna osuda, *Glasnik Advokatske komore Vojvodine*, vol. 58, br. 1, 1986, str. 1-10.
4. Bejatović, Stanko, *Uslovna osuda*, NIO Poslovna politika, Beograd, 1986.
5. Vasiljević, Tihomir, *Uslovna osuda-istorijat ustanove i sistemsko izlaganje s obzirom na jugoslovensko i inostrano zakonodavstvo*, doktorska rasprava, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 1935.
6. Dragić, Zdravko, Uvjetna osuda u praktičnoj primjeni, *Naša zakonitost*, vol. 37, br. 7-10, 1983, str. 5-19.
7. Grozdanić, Velinka, Škorić Marissabell, *Uvod u kazneno pravo - Opći dio*, Organizator, Zagreb, 2009.

8. Dragojlović, Joko, Odnos uslovne osude i kazne, *Kultura polisa*, vol, 13, br. 31, 2016., str. 511-519.
9. Đorđević, Miroslav, Uslovna osuda i izmene krivičnog zakonodavstva, *Jugoslovenska revija za kriminologiju i krivično pravo*, vol. 28, br. 3, 1990, str. 17-25.
10. Zakon o izvršenju krivičnih sankcija, *Sl. glasnik RS*, br. 55/14.
11. Joksić, Ivan, Problemi u primeni uslovne osude, *Izbor sudske prakse*, vol. 15, br. 9, 2007, str. 26-28.
12. Krivični zakonik, *Sl. glasnik RS*, br. 85/05, 88/05 – ispr., 107/05 – ispr., 72/09 i 111/09 i 121/12, 104/13, 108/14.
13. Lazarević, Ljubiša, *Komentar Krivičnog zakonika Republike Srbije*, Savremena administracija, Beograd, 2006.
14. Lazarević, Ljubiša, Predstojeće izmene u jugoslovenskom krivičnom zakonodavstvu, *Pravni život*, vol. 33 br. 7-8, 1984, str. 527-537.
15. Mrvić-Petrović, Nataša, *Alternativne krivične sankcije i postupci*, Vojnoizdavački zavod, Beograd, 2010.
16. Radulović, Darko, Pojam i pravna priroda uslovne osude – kriminalnopolitičko opravdanje i zastupljenost u praksi, *Pravna riječ*, vol. 6, br. 19, 2009, str. 179-192.
17. Stojanović, Zoran, *Komentar Krivičnog zakonika*, JP Službeni glasnik, Beograd, 2012.
18. Stojanović, Zoran, Odnos uslovne osude i kazne u Krivičnom zakonu SFRJ i pitanje samostalnosti uslovne osude, *Zbornik radova pravnog fakulteta u Novom Sadu*, 11/1977, 1977, str. 265-272.
19. Tomić, Miroljub, Novčana kazna i uslovna osuda: (nova rešenja i dosadašnja iskustva) u Stanko Bejatović (urednik) *Nova rešenja u krivičnom zakonodavstvu i dosadašnja iskustva u njihovoj primeni* – Zbornik radova XLIII redovno godišnje savetovanje na Zlatiboru, Udruženje za krivično pravo i kriminologiju Srbije i Crne Gore i Intermeks, Beograd, 2006, str. 111-128.
20. Čukić, Zoran, Uslovna osuda, Sudska praksa, *Jugoslovenski – stručno-informativni časopis*, vol. 28, br. 1, 2008, str. 63-64.

SUSPENDED SENTENCE AND PENAL FINE

Summary: For most institutes of criminal law, the legislator didn't determine its term. The same is with a suspended sentence. The notion of a conditional sentence is not contained in the Criminal Code. A suspended sentence is a criminal sanction which was originally created under the idea to replace short-term prison sentences. Therefore, it is the alternative criminal sanction which is the substitute for short-term prison sentences. A suspended sentence is a criminal sanction which implies that the offender ordered certain penalty, but at the same time ordered that it not be executed if convicted for a time determined by the court, shows good behavior and perform obligations imposed. Although its main purpose is to replace short-term prison sentences, which is expressly provided for in the Criminal Code and, in theory there is the view according to which the conditional sentence should have been prescribed for the fine too, which will be discussed in the paper.

Key words: suspended sentence, penalties, fines, imposition of a suspended sentence